Föreläsning 1

Tobias Wrigstad

Kursansvarig

Välkommen, nu kör vi!

Imperativ- och objektorienterad programmeringsmet

Du kan "tänka programmering" — efter PKD

Funktionell programmering

Algoritmer, datastrukturer

• Denna fortsättningskurs fokuserar på de två vanligaste paradigmen — imperativ- & OOP

Vi skall lära oss delar av C och Java, skriva ett par 1000 rader kod (förhoppningsvis)

Denna vecka och nästa har vi 6 labbar i C i syfte att du skall komma igång

Introduktion till kursen kommer föreläsning 4

odik

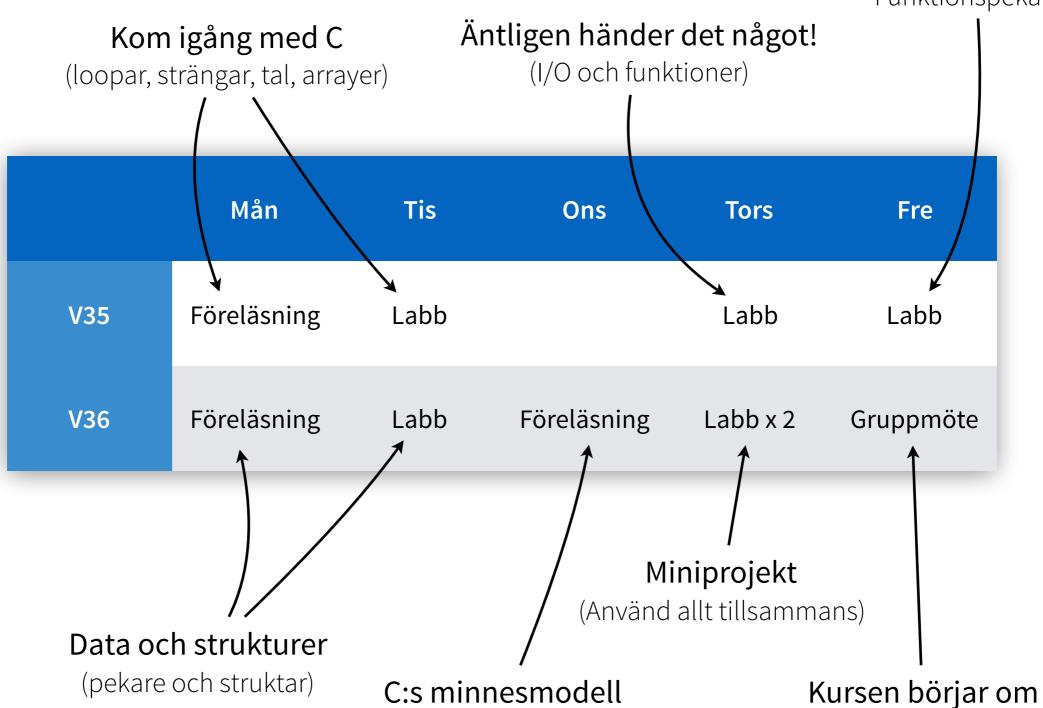
- IOOPM i siffror
  - ~30 föreläsningar
  - ~30 labbar
  - 4 inlämningsuppgifter
  - 1 projektuppgift
  - 30–70 olika delmål som skall redovisas var för sig, ca 2–3 i veckan
  - ~15 assistenter
  - ~10 timmar schemalagd undervisning varje vecka minst lika mycket till krävs

Kursens första 2 veckor

Haskell, fast C

(Rekursion, Generalisering, Funktionspekare)

(Träffa resten av din grupp)

(Stack & heap)

Föreläsning 1.1

Tobias Wrigstad

Kursansvarig

Grundläggande datatyper, deklaration, uttryck och satser

Vad är imperativ programmering?

Maskinnära språk

Resurskritiska applikationer, hårdvarunära programmering, effektivitet

• Skapades ca 1969, användes för att implementera UNIX

• Språk som kan ersätta C: C++, D, Go, Java, Rust

På denna kurs använder vi C för att det inte gömmer komplexitet

Några skillnader mellan C och Haskell

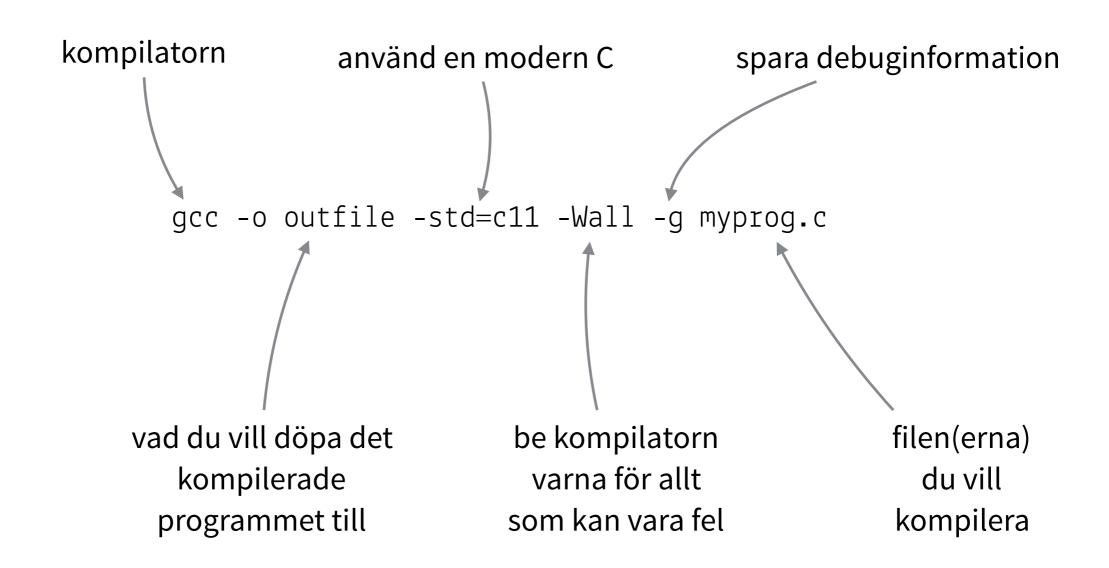
- C är imperativt och eager ("ivrigt"), Haskell är funktionellt och lazy
- Språken tillhör olika syntaxfamiljer
- C är manifest typat: alla variabler måste ges en explicit typ av programmeraren
- C är svagt typat: vissa typomvandlingar görs automatiskt och okontrollerade brutala typomvandlingar tillåts
- C har ingen list-typ
- IC kan man arbeta direkt med minnesadresser (pekare)
- Minneshanteringen i C måste ofta göras explicit
- Det görs vanligen ingen runtime-kontroll när C-program exekverar (vild adressering, arraygränser, odefinierade variabelvärden . . .)

```
#include<stdio.h>
int main(int argc, char *argv[])
{
  puts("Hello, world!");
  return 0;
}
```

```
$ ./hello
Hello, world!
$ _
```


Kompilera ditt program

Kör ditt program: ./outfile

Variabeldeklaration

Syntax: typ variabelnamn;

typ variabelnamn = expr;

Exempel: int age;

int age = 42;

• Variabler är symboliska namn för värden

Namnet är extremt viktigt för det ger mening för programmeraren

Variabers värde kan **förändras**

Oinitierade variablers värden är **odefinierade**

Tilldelning till variabler

Syntax: variabelnamn = expr; hela uttrycket har typ T måste ha rätt typ T

```
Exempel: age = 100; // Tilldela 100 till variabeln age

age = age + 1; // Öka variabelns värde med 1

total = age = age + 1; // OK, men vansinne
```

Datatyper [de vanligaste för nu]

Vanliga datatyper					
	Beskrivning	Storlek			
char	Ett tecken	Minst 8 bitar			
short	Litet heltal	Minst 16 bitar			
int	Heltal	Minst 16 bitar			
long	Stort heltal	Minst 32 bitar			
float	Litet flyttal	Ospecificerat			
double	Stort flyttal	Minst som float			
void	Ingenting!	n/a			
bool	Sedan C99	[true, false]			

Storlekarna är beroende av vilken hårdvara programmet är kompilerat på/för.

Kräver biblioteket stdbool.h

```
#include <stdbool.h>
#include <stdio.h>
int main(void)
  printf("bool
                         %zd\n", sizeof(bool));
  printf("char
                         %zd\n", sizeof(char));
                         %zd\n", sizeof(short));
  printf("short
                         %zd\n", sizeof(int));
  printf("int
  printf("long
                         %zd\n", sizeof(long));
                         %zd\n", sizeof(long long));
  printf("long long
                         %zd\n", sizeof(float));
  printf("float
  printf("double
                         %zd\n", sizeof(double));
                         %zd\n", sizeof(long double));
  printf("long double
 return 0;
                   data-type-sizes.c
```

```
$ ./data-type-sizes
bool
                1
char
short
                4
int
long
                8
                8
long long
float
                4
double
                8
                16
long double
```


Operatorer

	Aritmetik		Relationer		Logik
+	Addition	==	Likhet	&&	Och
_	Subtraktion	!=	Olikhet		Eller
*	Multiplikation	<	Strikt mindre än	!	Negation
/	Division	<=	Mindre än		
%	Modulo	>	Strikt större än		
++	Inkrementera	=>	Större än		
	Dekrementera				

Plus bitoperatorer — vi återkommer till dem senare i kursen

Många olika varianter av tilldelning

Kortform	Långform	Kommentar	
age += 1	age = age + 1		
age -= 1	age = age - 1		
age++	tmp = age; age = age +1; tmp	Vanlig felkälla!	
++age	age = age + 1		
age	tmp = age; age = age -1; tmp	Vanlig felkälla!	
age	age = age - 1		
age /= 2	age = age / 2		
age *= 2	age = age * 2		

Villkorssatser (conditionals)

```
Syntax:
    if (expr) { expr; }
    if (expr) { expr; } else { expr; }
        expr ? expr : expr

Exempel:
    if (age > 100) { puts("Very old"); }
    if (age % 2 == 0) { puts("Even"); } else { puts("Odd"); }
    a < b ? b : a;</pre>
```

- Den vanligaste formen av villkorssats returnerar inget värde
- Den något kryptiska?:-formen har returvärde

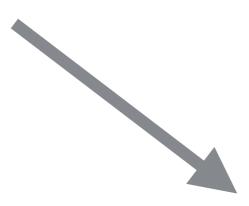
Läsbarhet och frihet [alla dessa är semantiskt ekvivalenta]

```
if (age > 100) { puts("Very old"); }
if (age > 100)
   puts("Very old");
if (age > 100) {
 puts("Very old");
if (age > 100) puts("Very old");
if (age > 100)
 puts("Very old");
```

Läsbarhet: Apples #gotofail SSL bug [1/2]

```
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &serverRandom)) != 0)
    goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &signedParams)) != 0)
    goto fail;
    goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.final(&hashCtx, &hashOut)) != 0)
    goto fail;
```

Indenteringen ljuger!

Indenteringen lyfter fram felet!

```
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &serverRandom)) != 0)
    goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &signedParams)) != 0)
    goto fail;
goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.final(&hashCtx, &hashOut)) != 0)
    goto fail;
```

https://web.nvd.nist.gov/view/vuln/detail?vulnId=CVE-2014-1266

Läsbarhet: Apples #gotofail SSL bug [2/2]

```
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &serverRandom)) != 0)
    goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &signedParams)) != 0)
    goto fail;
    goto fail;
if ((err = SSLHashSHA1.final(&hashCtx, &hashOut)) != 0)
    goto fail;
```


Block — inget fail!

```
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &serverRandom)) != 0)
    {
       goto fail;
    }
if ((err = SSLHashSHA1.update(&hashCtx, &signedParams)) != 0)
    {
       goto fail;
       goto fail;
    }
if ((err = SSLHashSHA1.final(&hashCtx, &hashOut)) != 0)
    {
       goto fail;
    }
}
```

Switchsatser

```
switch (expr)
Syntax:
                   case literal body; break;
                   default: body;
Exempel:
                switch (n)
                   case 0: result = 0; break;
                   case 1: result = 1; break;
                   default: result = fib(n - 1) + fib(n - 2);
```

• Vanlig felkälla — bevisat dålig design

Exempel på en trasig switchsats

```
switch (n)
{
   case 0:    result = 0;
   case 1:    result = 1;
   default:   result = fib(n - 1) + fib(n - 2);
}
```

• Vad händer om n == 1?

Iteration med loopar: while

```
while (cond) { body }
Syntax:
                  while (cond) expr;
                 Om sant, gå ett
                                      ∼ "Loop-kroppen" — det
                 "till varv" i loopen
                                        som körs varje "varv"
Exempel:
                  int n_fakultet = 1;
                  int n = 6;
                  while (n >= 1)
                      n_fakultet *= n;
                      n = n - 1;
                  printf("%d! = %d\n", n, n_fakultet);
```

Loopar är bekväma och nödvändiga

Loopar är bekväma och nödvändiga

Läsbarhet [identiska satser enligt kompilatorn]

```
while (n >= 1)
   n_fakultet *= n;
   n = n - 1;
while (n)
   n_fakultet *= n--;
while (n) n_fakultet *= n--;
while (n)
  n_fakultet *= n--;
```

Kort utvikning: do-while

```
do
    {
        n_fakultet *= n;
    }
while (n--);
```

Iteration med loopar: for

```
Syntax: for (init; pre; post) { body }

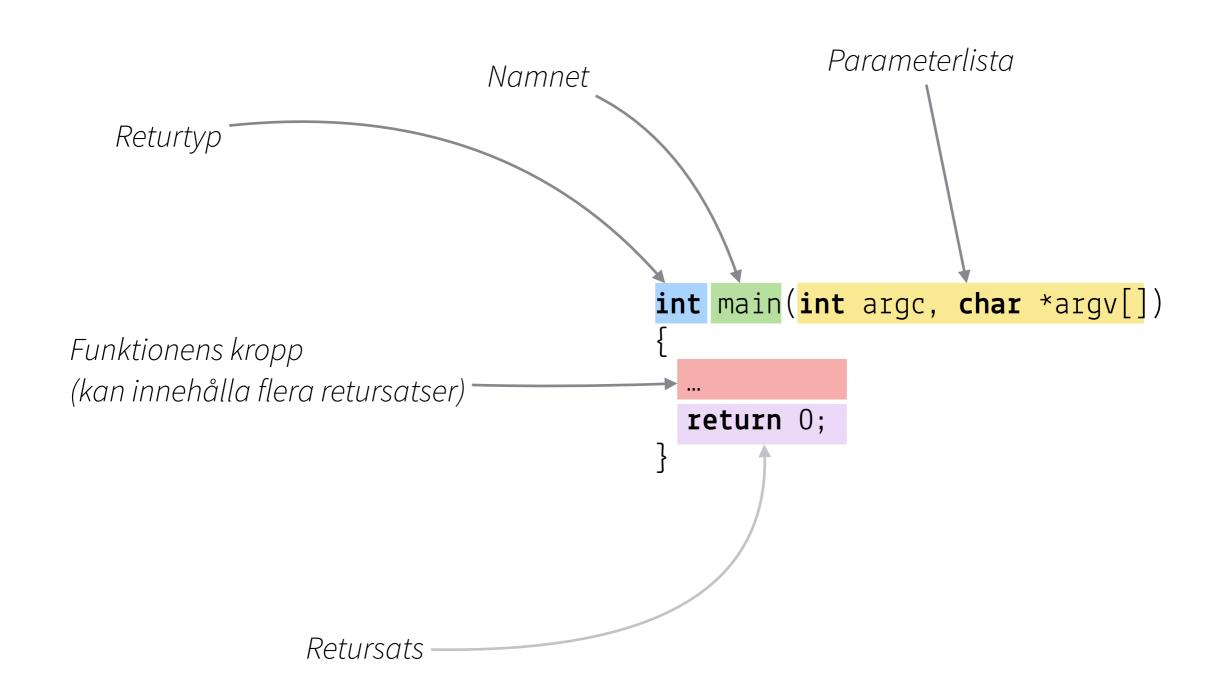
for (init; pre; post) expr;

Deklarera och initiera Om sant, gå ett Utförs alltid sist loopvariabler "till varv" i loopen i varje varv
```

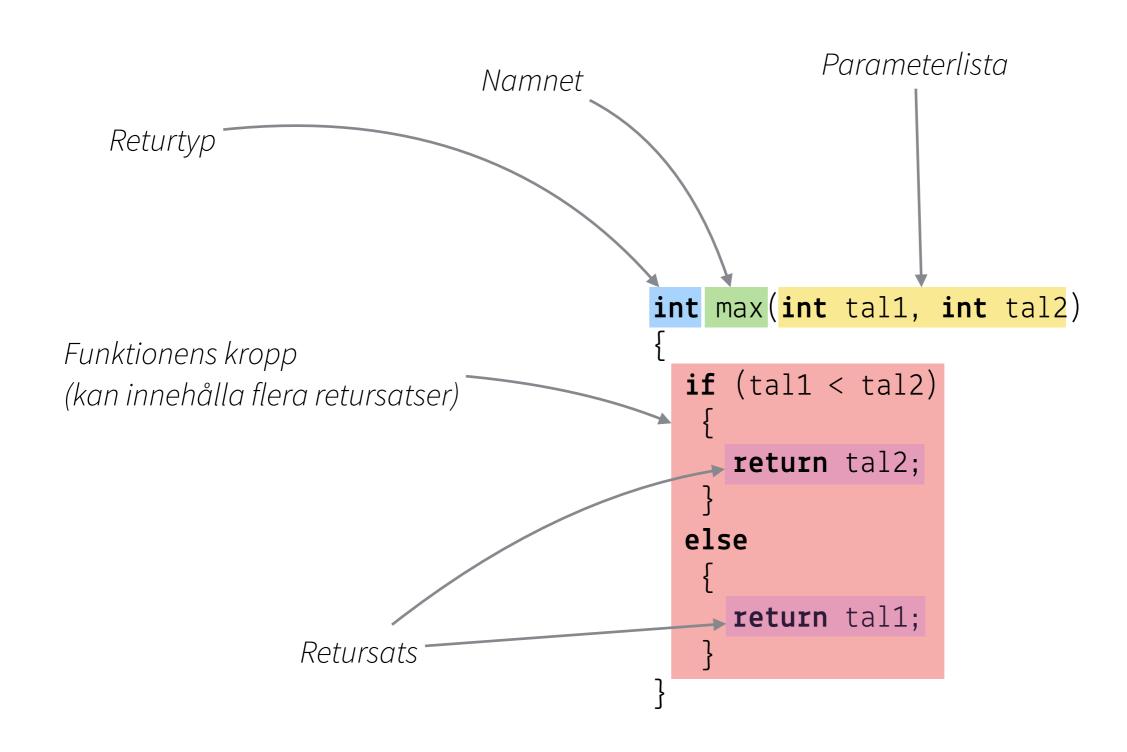
Main – där alla C-program börjar

```
int main(void)
{
    int main(int argc, char *argv[])
{
        ...
        return 0;
}
```

Funktionens anatomi

Deklarera egna funktioner

Deklarera egna funktioner

```
// Exempel på anrop
int a = max(512, 1024);
```

```
int max(int tal1, int tal2)
{
   if (tal1 < tal2)
     {
      return tal2;
     }
   else
     {
      return tal1;
     }
}</pre>
```

Inkludera funktioner från andra bibliotek

#include <filnamn.h> **───── Inkludera från standardbibliotek**

#include "filnamn.h" ── Inkludera från ditt eget program

Plus extra länkning i kompileringssteg. Vi återkommer till det senare.

Exempel på olika funktioner

Funktion	Kommentar
<pre>void puts(char *)</pre>	Skriv ut en sträng på skärmen
<pre>int atoi(char *)</pre>	Konvertera en sträng till ett heltal (int)
<pre>long atol(char *)</pre>	Konvertera en sträng till ett heltal (long)
<pre>int getchar()</pre>	Läs in ett tecken från tangentbordet
<pre>FILE *fopen(char *, char *)</pre>	Öppna en fil

Läs mer om funktionerna med hjälp av man-kommandot

Läsbarhet [identiska funktioner enligt kompilatorn]

Returns kontrollflöde [vanlig felkälla]

```
int max(int tal1, int tal2)
{
   if (tal1 < tal2)
    {
      return tal2;
    }
   else
    {
      return tal1;
    }
   puts("Jag skrivs aldrig ut!");
}</pre>
```

Program som skriver ut kommandoradsargument

```
#include <stdlib.h>
#include <stdio.h>
int main(int argc, char *argv[])
  printf("%d kommandoradsargument\n", argc);
  for (int i = 0; i < argc; ++i)
      printf("Argument %d = %s\n", i, argv[i]);
  return 0;
                    cl-args.c
```


Komplett exempel för n-fakultet

```
#include <stdlib.h>
#include <stdio.h>
int main(int argc, char *argv[])
  int nfak = 1;
  int n = atoi(argv[1]);
  for (int i = 1; i \le n; ++i)
      nfak *= i;
  printf("%d! = %d\n", n, nfak);
  return 0;
              nfak.c
```


Arrayer

- Arrayer har en fix storlek kan inte ändras
- Arrayer indexeras [0, size) första elementet har index 0, sista size–1

```
Skriv: myarr[17] = 42; Läs: myarr[x]
```

Arrayerna har inget metadata, och C gör ingen indexkontroll

Ingen indexkontroll

```
int salaries[500];
long sum = 0;

for (int i = 0; i <= 500; ++i)
    {
      sum += salaries[i];
    }</pre>
```

Vad blir resultatet av detta program när det körs?

Ingen indexkontroll

Vad blir sult et v detta program när det körs?

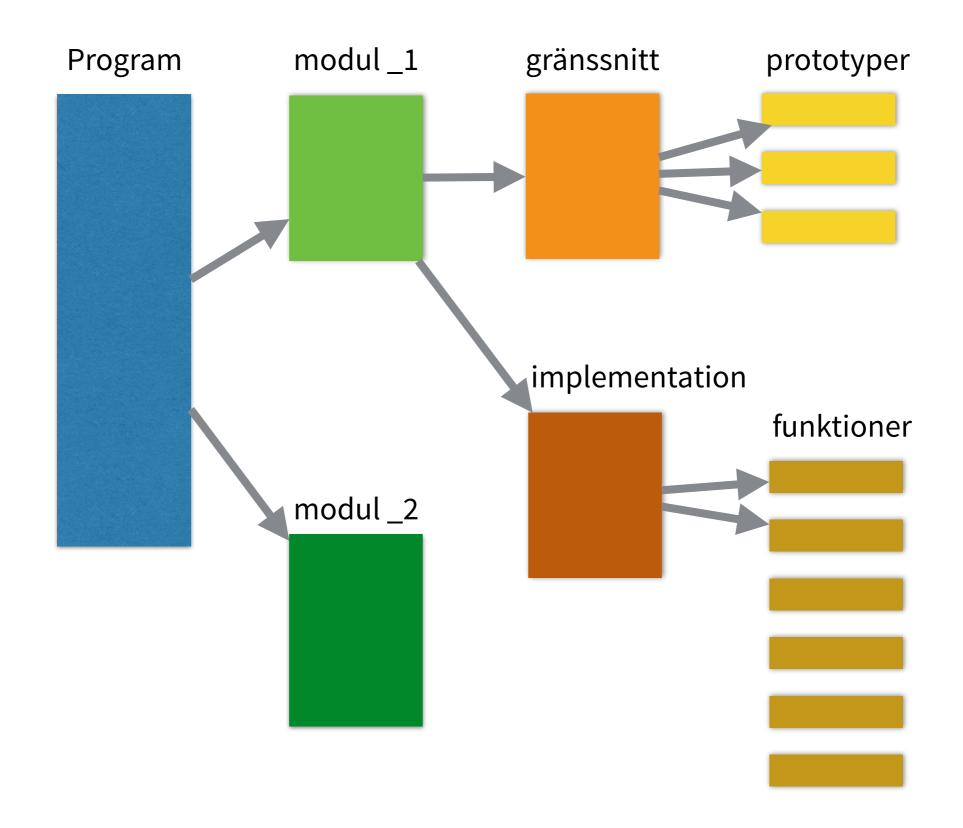
Kommentarer

```
// Startar kommentar som gäller till radens slut
/* Startar kommentarblock som gäller ända till */
```

Kommentarer är mest nödvändiga för att förklara varför.

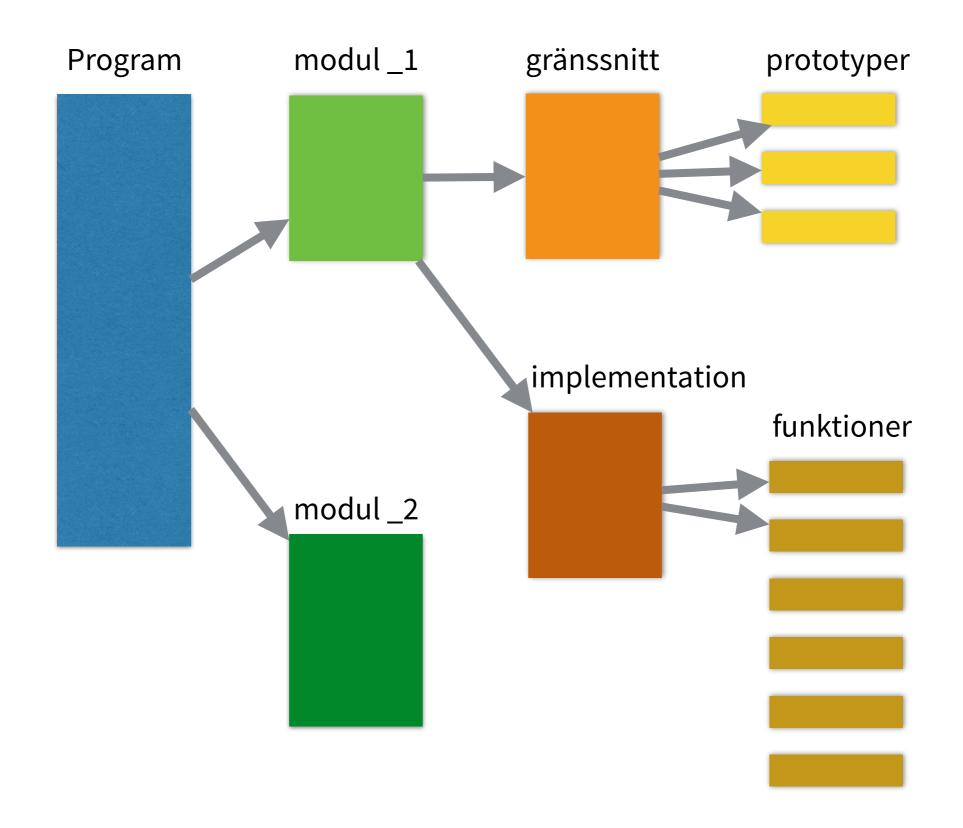
Om du känner att du behöver kommentera en bit kod för att den skall gå att förstå är det 99% chans att koden borde skrivas om istället för kommenteras.

Ett programs anatomi

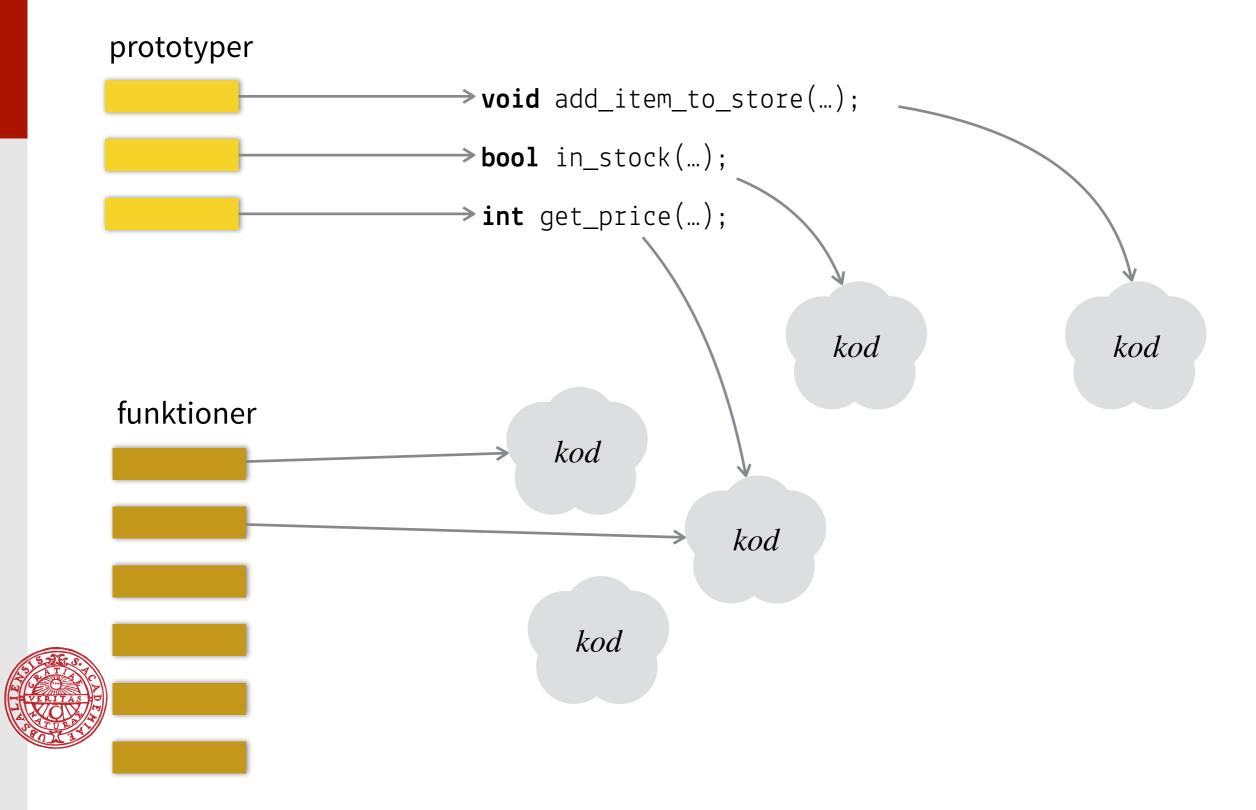

Ett programs anatomi

Funktionsabstraktionen

Funktionsabstraktionen

Bygga abstraktioner av abstraktioner!

return bill;

int make_purchase(db_t db, cart_t cart)

kod

kod

kod

Föreläsning 1.9

Gås endast igenom kursivt på föreläsningen och i mån av tid — dock bra att ha tillgängligt inför lab 2 & 3

Se även **extramaterialet** i föreläsningsanteckningarna.

Introduktion till standard-I/O och grundläggande stränghantering

Hur var det i Haskell?

• Char är en egen typ

```
'a' :: Char
'a' + 2 — kompilerar ej
```

Hur var det i Haskell?

• Char är en egen typ

```
'a' :: Char
'a' + 2 — kompilerar ej
```

• type String = [Char]

```
"Hello" == ['H', 'e', 'l', 'l', 'o']

'F': "oo" ++ "Bar!" == "FooBar!"
```

Hur var det i Haskell?

• Char är en egen typ

```
'a' :: Char
'a' + 2 — kompilerar ej
```

• type String = [Char]

```
"Hello" == ['H', 'e', 'l', 'l', 'o']

'F': "oo" ++ "Bar!" == "FooBar!"
```

- char ett heltal (på *normalt* en byte)
- Ett tecken är en char med motsvarande ASCII-värde

- char ett heltal (på *normalt* en byte)
- Ett tecken är en char med motsvarande ASCII-värde

- char ett heltal (på *normalt* en byte)
- Ett tecken är en char med motsvarande ASCII-värde

- char ett heltal (på *normalt* en byte)
- Ett tecken är en char med motsvarande ASCII-värde

```
char c1 = 'a';
char c2 = 97;  == c1
char c3 = 'a' + 2;  == 'c'
char c4 = '2' + '2';  == 'd'
```

• Obs! 'a' och 97 är alltså ekvivalenta

'a' **är** syntaktiskt socker för 97

• Utdelat exempel: ascii.c

• C har ingen strängtyp!

```
char* — en pekare till en array av chars
```

I stora stycken är typerna ovan ekvivalenta

• C har ingen strängtyp!

```
char* — en pekare till en array av chars
char[] — en array av chars
```

I stora stycken är typerna ovan ekvivalenta

```
char s[] = "Hello" är precis samma sak som
char s[] = {'H', 'e', 'l', 'l', 'o', '\0'} vilket är precis samma sak som
char s[] = {72, 101, 108, 108, 111, 0}
```

• C har ingen strängtyp!

```
char* — en pekare till en array av chars
char[] — en array av chars
```

I stora stycken är typerna ovan ekvivalenta

• C har ingen strängtyp!

```
char* — en pekare till en array av chars
char[] — en array av chars
```

I stora stycken är typerna ovan ekvivalenta

Vanliga misstag 1

 Strängjämförelse med == avser identitet, inte ekvivalens

```
#include <stdio.h>
int main (void)
  char password[] = "abc123";
  char entered[128];
  puts("Please enter the secret code:");
  scanf("%s", entered); // read input
  if (entered == password)
      puts("You are logged in!");
  else
      puts("Incorrect password!");
  return 0;
```

Vanliga misstag 1: Strängjämförelse

• Utdelat exempel: password.c

```
#include <stdio.h>
int main (void)
  char password[] = "abc123";
  char *entered; // kommer att "peka ut" inläst data
  size_t entered_size; // längden på entered
  puts("Please enter the secret code:");
  getline(&entered, &entered_size, stdin); // read input
  if (entered == password)
      puts("You are logged in!");
  else
      puts("Incorrect password!");
  return 0;
```



```
#include <stdio.h>
int main (void)
  char password[] = "abc123";
  char *entered;  // kommer att "peka ut" inläst data
  size_t entered_size; // längden på entered
  puts("Please enter the secret code:");
  getline(&entered, &entered_size, stdin); // read input
  if (strncmp(entered, password, entered_size) == 0)
      puts("You are logged in!");
  else
      puts("Incorrect password!");
  return 0;
```


Vanliga misstag 2

Aliasering!

Inläsning med getline() undviker detta!

```
#include <stdio.h>
int main (void)
  char buffer [128];
  char *first;
  char *last;
  puts("What is your first name?");
  scanf("%s", buffer);
  first = buffer;
  puts("What is your last name?");
  scanf("%s", buffer);
  last = buffer;
  printf("Hello %s %s!\n", first, last);
  return 0;
```

Vanliga misstag 2: Aliasering

• Se exempel: greeting.c

Vanliga misstag 3

...som slutar med '\0'!

```
#include <stdio.h>
void copy(char to[], char from[], int len)
  while(len--)
    to[len] = from[len];
int main (void)
  char *s = "Hello";
  char t[5];
  copy(t, s, 5);
  puts(t);
  return 0;
```

Vanliga misstag 3: ...som slutar med '\0'!

• Se exempel: length.c

Standardbiblioteket string.h

• Inkluderas med #include <string.h>

Funktion	Beskrivning
strlen(s)	längden av s (utan ′∖0′-tecknet!)
strncpy(s, t, n)	kopiera t till s (upp till n tecken)
strncmp(s, t, n)	jämför s och t (upp till n tecken)
== 0	s och t är samma sträng
> 0	s kommer efter t i bokstavsordning
< 0	s kommer före t i bokstavsordning
strncat(s, t, n)	Lägg t följt av s i t

Funktioner i stdlib.h (togs även upp tidigare)

• Inkluderas med #include <stdlib.h>

```
atoi(s) — konvertera strängrepresentation av tal till motsvarande heltal atol(s) — med long istf int som returtyp
```

Exempel:

```
atoi("123abc") == 123 (som int)
```

OBS!

• Alla funktioner är optimistiska

Förutsätter från att det finns tillräckligt minne i datat som används

Förutsätter att strängar är '\0'-terminerade korrekt

• Använd alltid strncpy (strncmp, ...) över strcpy (strcmp, ...) etc.

OBS!

Alla funktioner är optimistiska

Förutsätter från att det finns tillräckligt minne i datat som används

Förutsätter att strängar är '\0'-terminerade korrekt

- Använd alltid strncpy (strncmp, ...) över strcpy (strcmp, ...) etc.
- Använd alltid funktioner från standardbiblioteken (som string.h) över funktioner du skriver själv

OBS!

Alla funktioner är optimistiska

Förutsätter från att det finns tillräckligt minne i datat som används

Förutsätter att strängar är '\0'-terminerade korrekt

- Använd alltid strncpy (strncmp, ...) över strcpy (strcmp, ...) etc.
- Använd alltid funktioner från standardbiblioteken (som string.h) över funktioner du skriver själv

Även om det är en bra övning att ha implementerat motsvarande funktioner själv någon gång!

Standardbiblioteket ctype.h

• Inkluderas med #include <ctype.h>

Funktion	Beskrivning
isalpha(c)	Är c en bokstav?
isdigit(c)	Är c en siffra?
islower(c)	Är c en gemen? (liten bokstav)
digittoint(c)	Konvertera från '2' till 2 (som int)
toupper(c)	Från gemen till versal ('a' till 'A')